

НАУКОВА ТА ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ІМ. М.С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ В РІК ЮВІЛЕЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

У статті розглянуто та проаналізовано результати наукової та видавничої діяльності Інституту української археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України в рік Ювілею Національної академії наук України, означено перспективи подальшої роботи.

Ключові слова: археологія, джерелознавство, видання, дослідження.

В статье рассмотрены и проанализированы результаты научной и издательской деятельности Института украинской археологии и источниковедения им. М.С. Грушевского НАН Украины в год Юбилея Национальной академии наук Украины, намечены перспективы дальнейшей работы.

Ключевые слова: археология, источниковедение, издание, исследование.

In the article results of scientific and publication activity of M.S. Hrushevskiy Institute of Ukrainian Archeography and Source Studies of the NASU in the NASU's Jubilee year were analysed and perspective directions for further works were outlined.

Keywords: spring, publikation, studi.

У 2008 р. Національній академії наук України виповнилося 90 років. Утворена в буремні часи вітчизняної історії, академія і сьогодні залишається головним науковим центром країни, зокрема, у сфері соціогуманітарних наук. Важливе місце в цій галузі належить археології та джерелознавству – основоутворюючим для гуманітаристики дисциплін.

Загальновідомо, що за будь-яких політичних режимів та ідеологій розуміння необхідності створення джерельної бази для розвитку всіх дисциплін гуманітарного циклу, в тій чи іншій формі, об'єктивно ставило на порядок денний питання про пошук, наукове опрацювання та публікацію писемних джерел. Але ані в Російській імперії, ані за часів Радянського Союзу не можна було розвивати незалежне українознавство як національну науку [1].

Показовим є те, що вже під час обговорення законопроекту про заснування Української Академії наук у 1918 р. було внесено питання про Археологічну комісію [2]. Оскільки на той час Археологічна комісія була автономною установою, яка перебувала у підпорядкуванні Головного управління мистецтв і національної культури, Академією були запропоновані “Постанови про ...конструкції Археологічної комісії як установи, що повинна обслуговувати й інтереси Академії наук...” [3]. А у вересні 1918 р. Д.І. Багалій доповів про необхідність запровадження АК при Академії наук [4]. Проте лише у травні 1919 р. керівником комісії для видання пам'яток мови, письменства й історії (Археологічної комісії) було обрано професора Ф.П. Сушицького (головою її тимчасово – академіка Д.І. Багалія) [5].

У 1921 р. було створено Археографічну комісію ВУАН. Археографічна комісія розгорнула енергійну діяльність і в кінці 20-х років видала три томи “Українського археографічного щорічника” (Київ, 1928-1930 рр.), а також окремі збірники історичних джерел. Проте з відомих причин уже в середині 30-х років археографічна робота звелася до виконання суто ідеологічних завдань.

Нетривалий період щодо вільного розвитку української археографічної науки та джерелознавства 20-х – початку 30-х років минулого століття завершився повним згортанням напрямків, що не відповідали офіційній ідеології.

У післявоєнний період важливе значення мала проведена в Києві у 1968 р. Третя республіканська конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін, на якій були визначені найважливіші завдання української археографії [6].

Нагальні проблеми збирання, вивчення, наукового опрацювання й публікації писемних пам'яток історії та культури українського народу, творчої спадщини видатних політичних і культурних діячів минулого та різнопланових писемних джерел, які стосувалися багатьох видатних подій, що відбувалися в багатовіковій історії нашого народу, враховувалися, коли у жовтні 1987 р. Президія АН України своїм рішенням відновила діяльність Археографічної комісії. Наступного 1988 р. відбулася Республіканська археографічна нарада, на якій розглядалися ключові питання розвитку академічної археографії [7].

Зважаючи на потреби часу, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України створений відповідно до Постанови Президії АН УРСР № 213 від 10 липня 1990 р. на базі відновленої наприкінці 1987 р. Археографічної комісії АН УРСР.

У матеріалах до Всеукраїнської наради “Українська археографія сьогодні: проблеми і перспективи” було сформульовано основні завдання установи та конкретні напрямки діяльності. Об'єктом досліджень визначено “...всю багатоаспектну писемну спадщину, яка зберігається в архівах, бібліотеках, музеях і охоплює всі сфери розвитку української культури та науки, всі типи і види документів, будь-коли складених на території України, а за її межами – про Україну, або складених українцями, які зробили вагомий внесок у розвиток світової культури” [8].

Проте і сьогодні в Україні справа публікації історичних джерел не набула, на жаль, статусу найважливішого завдання. Вкрай недостатній ступінь введення до наукового обігу історичних джерел унеможлиблює інтенсифікацію праці дослідника, а також у багатьох випадках появу якісних досліджень, та інколи призводить до продукування штучних, викривлених концепцій українського минулого, які не спираються на джерела.

Вітчизняній науці необхідно у стислий термін пройти шлях, який західні історіографії вже подолали в минулому столітті. Це означає введення до наукового вжитку критичної маси джерел, необхідної для формування самодостатньої джерельної бази дослідження різноманітних аспектів української історії, особливо її вузлових проблем. Слід передбачити підготовку фундаментальних археографічних публікацій унікальних цілісних корпусів історичних джерел (вітчизняних та зарубіжних), видання творчої спадщини видатних українських учених-гуманітаріїв та громадсько-політичних діячів.

Упровадження нових західних методологій не даватиме сподіваного ефекту до того часу, поки не буде закладено підвалини у вигляді радикально розширеної джерельної бази, введеної до наукового обігу. Тому, згідно з профільною тематикою та основними завданнями Інституту, у 2008 р. проводилася активна робота з пошуку, археографічного та джерелознавчого опрацювання національної писемної історико-культурної спадщини. Розроблялося 14 планових тем: “Теоретичні

проблеми археографії документальних джерел з історії України XVI-XX ст.” (науковий керівник – доктор історичних наук професор В.А. Брехуненко), “Джерела з політичної історії України Козацької доби XV-XVIII століть” (науковий керівник – доктор історичних наук професор Ю.А. Мицик), “Джерела з історії суспільно-політичного і культурного життя українства (XX – початок XXI ст.)” (науковий керівник – доктор історичних наук професор Н.І. Миронець), “С.Т. Голубєв у контексті наукових корпорацій Київської Духовної Академії та Університету Святого Володимира” (науковий керівник – доктор історичних наук професор В.І. Ульяновський), “Українські науково-дослідні центри та освітні установи за кордоном у XX ст.” (науковий керівник – доктор історичних наук професор член-кореспондент НАН України П.С. Сохань), “Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів 1734-1775. Том 7” (науковий керівник – Л.З. Гіцова), “Михайло Грушевський. Історичні, літературні праці та рецензії” (науковий керівник – кандидат історичних наук старший науковий співробітник І.Б. Гирич), “Документальна спадщина міст Північного Лівобережжя нового часу” (науковий керівник – кандидат історичних наук О.Б. Коваленко), “Українські та іншомовні джерела з історії західноукраїнського регіону нового та найновішого періоду” (науковий керівник – доктор історичних наук, професор Я.Р. Дашкевич), “Історико-культурна спадщина України XVII-XX століть” (науковий керівник – доктор історичних наук старший науковий співробітник О.В. Павлюченко); “Археографія як наукова база формування сучасної історичної свідомості (II етап)” (науковий керівник – доктор історичних наук професор В.А. Брехуненко); “Моделі соціальних та соціокультурних трансформацій українського суспільства в перехідні періоди (порівняльний аналіз на основі писемних джерел від XVIII століття до сьогодення)” (науковий керівник – кандидат історичних наук старший науковий співробітник І.Б. Гирич); “Культурно-історичні особливості географічної диференціації населення в умовах інтеграції України до світової спільноти” (науковий керівник – доктор історичних наук старший науковий співробітник О.В. Павлюченко); “Значення писемної історико-культурної спадщини у справі збереження національної ідентичності в умовах глобалізації” (науковий керівник – доктор історичних наук професор Н.І. Миронець).

З-поміж наукових здобутків за 2008 рік – підготовка фундаментальних видань, які визначають обличчя Інституту: “Михайло Грушевський. Твори у 50-ти томах”: Серія “Літературно-критичні та художні твори” Том 11. “Літературно-критичні праці (1883-1931), “По світу” та Серія “Рецензії та огляди” Том 14. “Рецензії та огляди” (1888-1897) (П.С. Сохань, О.О. Маврін, І.Б. Гирич та ін.); “Архів Коша Нової Запорозької січі. Корпус документів 1734-1775 рр.” – Том 5. “Реєстр Війська Запорозького Низового 1756 року” (П.С. Сохань, О.О. Маврін, Л.З. Гіцова, Т.Л. Кузик та ін.); Багалій Дмитро Іванович. Вибрані праці. У шести томах. Том 5, Книга 1 (П.С. Сохань, О.О. Маврін, В.В. Кравченко та ін.); Дмитро Яворницький. Твори у 20-ти томах. Серія “Історія, краєзнавство, археологія” Том 3, Книга 1 “Джерела до історії запорозьких козаків” (П.С. Сохань, А.В. Бойко, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін, Ю.А. Мицик та ін.); Яків Новицький. Твори в 5-ти томах. Том 3 (П.С. Сохань, А.В. Бойко, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін, Ю.А. Мицик та ін.); “Еліта Слобідської України. Списки козацької старшини 60-х років XVIII століття” (Упорядник С.П. Потапенко. П.С. Сохань, А.В. Бойко, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін, Ю.А. Мицик та ін.); “Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. 2008 рік” Книги 1-2 (П.С. Сохань, Я.Р. Дашкевич, О.О. Маврін та ін.); “Джерела до історії Південної України” Том 6. “Степова Україна в Законодавчій комісії 1767 року” (П.С. Сохань, А.В. Бойко, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін, Ю.А. Мицик та ін.); “Усна історія Степової України / Запорізький край” – Томи 1-4 (П.С. Сохань, А.В. Бойко, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін, Ю.А. Мицик та ін.); “Гадяцька унія 1658 року. Збірник наукових праць” (П.С. Сохань, А.В. Бойко, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін, Ю.А. Мицик та ін.);

“Літопис УПА. Нова серія” – Том 11. – “Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 – грудень 1943 рр.). Документи” (Упорядник *В.М. Ковальчук, П.С. Сохань, В.А. Брехуненко, О.О. Маврін та ін.*); “Євген Чикаленко та Петро Стебницький. Листування 1901-1922 роки” (*Н.І. Миронець, І.М. Старовойтенко*); “Дипломатія УНР та Української Держави в документах і спогадах сучасників” Том 2 (*О.О. Маврін та ін.*); “Український голокост 1932-1933: Свідчення тих, хто вижив” Томи 5-6 (*Ю.А. Мицик та ін.*); “Батуринська старовина. Збірник наукових праць, присвячений 300-літтю Батуринської трагедії” (*О.Б. Коваленко, П.С. Сохань та ін.*); “Чернігів у середньовічній та ранньомодерній історії Центрально-Східної Європи: Збірник наукових праць, присвячений 1100-літтю першої літописної згадки про Чернігів” (*О.Б. Коваленко, П.С. Сохань та ін.*); “Український археографічний щорічник. Нова серія. Випуск 12. Український археографічний збірник” Том 15 (*П.С. Сохань, В.А. Брехуненко, Я.Р. Дашкевич, О.О. Маврін, Н.І. Миронець, Ю.А. Мицик та ін.*); “Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України” Томи 15-16 (*П.С. Сохань, В.А. Брехуненко, Д.В. Бурім, О.О. Маврін, Н.І. Миронець, Ю.А. Мицик та ін.*); монографії: “Наукова та видавнича діяльність Наукового Товариства імені Шевченка в Європі” (*Д.В. Бурім, О.О. Маврін, О.О. Кучерук*); “Джерела історичної пам’яті” (*Н.І. Миронець*); “Фольклористика Півдня України: сторінки історії” (*Л. Іваннікова*); “Альдини в бібліотеках України: Каталог” (*М.А. Шамрай*) та ін.

Крім того, Інститут є співзасновником наукових часописів “Сіверянський літопис” (Чернігів), “Пам’ять століть” (Київ), “Знак” (Львів), збірника “Південна Україна XVIII-XIX століть” (Запоріжжя), “Архіви України” (Київ), “Історичний архів. Наукові студії” (Миколаїв) та ін.

У 2008 р. Спеціалізована вчена рада Д 26.228.01 в Інституті української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України провела 11 засідань, на яких відбувся захист 11 кандидатських дисертацій (9 – зі спеціальності 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни та 2 – зі спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія).

Співробітниками Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України було захищено шість кандидатських дисертацій: кандидатську дисертацію зі спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія – захистили *Валігурська Ірина Юрійвна* (“Реставрація династичної форми правління в країнах Європи в XVII-XX століттях як соціально-політична та історіософська проблема”) та *Левикін Володимир Валерійович* (“Німецькі військовополонені в радянських таборах: гуманітарний аспект (1941-1955 рр.)”); кандидатську дисертацію зі спеціальності 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни – захистили *Білівненко Сергій Миколайович* (“Джерела з історії відкупів півдня України останньої чверті XVIII – початку XIX століття”); *Середенко Юлія Василівна* (“Творча спадщина А.В. Ніковського як джерело дослідження громадсько-політичного та культурного життя України першої третини XX ст.”); *Тарасенко Інна Юрійвна* (““Wojna domowa” польського хроніста С. Твардовського як історичне джерело та пам’ятка історичної думки”); *Швайба Надія Іванівна* (“Н.Д. Полонська-Василенко – дослідник історії Південної України”).

Як провідна установа в галузі археографії та джерелознавства, з метою координації та удосконалення відповідних досліджень в Україні, Інститут, спільно з Археографічною Комісією НАН України, розробляє та впроваджує методики та правила пошуку, наукового опрацювання та публікації пам’яток писемної історико-культурної спадщини від княжої доби до новітнього часу.

Для забезпечення академічного рівня археографічної діяльності в регіонах Інститут має наукові осередки при Хмельницькому, Харківському, Волинському

університетах, при Миколаївському державному гуманітарному університеті імені Петра Могили, при кафедрі історіографії та джерелознавства Запорізького державного університету. З початку діяльності Інституту при Чернігівському державному педагогічному університеті працює науковий центр Інституту. Зазначені осередки створені і діють за ухвалою вченої ради Інституту та у відповідності з укладеними з іншими установами угодами.

Важливим напрямком роботи залишаються спільні видавничі проекти з Державним комітетом архівів України, Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства та НТШ у Львові: “Михайло Грушевський. Твори у 50-ти томах.” Том 11: “Літературно-критичні та художні твори: Літературно-критичні праці (1883-1931)”, “По світу” та Том 14 “Рецензії та огляди (1888-1897)”; “Архів Коша Нової Запорозької січі. Корпус документів. 1734-1775. Том 5. Реєстр Війська Запорозького Низового 1756 року”; “Український археографічний щорічник. Нова серія. Випуск 12. Український археографічний збірник. Том 15”; “Дмитро Яворницький. Твори у 20-ти томах”. Том 3. Книга 1. Серія “Історія, краєзнавство, археологія”; Яків Новицький. Твори в 5-ти томах. Томи 1-2; Універсали Павла Полуботка (1722-1723); “Усна історія Степової України / Запорізький край” Т. 1-3; Дипломатія УНР та Української Держави в документах і спогадах сучасників. Т. 2; Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. 2008 рік: Книги 1-2; Літопис УПА. Нова серія. Том 11. – Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 – грудень 1943 рр.). Документи; Миронець Надія. “Джерела історичної пам’яті”; Дмитро Бурім, Олександр Кучерук, Олександр Маврін “Наукова та видавнича діяльність Наукового Товариства імені Шевченка в Європі”; “Український голокост 1932-1933: Свідчення тих, хто вижив”. Т. 5-6 та інші.

За усталеною традицією, продовжувалася співпраця зі спорідненими установами НАН України: Інститутом історії України, Інститутом держави і права ім. В.М. Корецького, Національною бібліотекою України ім. В.І. Вернадського (Інститут рукопису), Відділенням релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди. Так, спільно з Інститутом філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України проведено XVIII Міжнародну конференцію “Історія релігій в Україні” (м. Львів, травень 2008 р.); спільно з Українським католицьким університетом, Мічиганським університетом (відділення вірменістики), Центром українських досліджень ім. П. Яцика Канадського інституту українських студій проведено Міжнародну наукову конференцію “Україна та Вірменія в історичних взаємозв’язках”; спільно з Державним архівом Хмельницької області, Хмельницьким національним університетом проведено II Міжнародну наукову конференцію “Проблеми археографії та джерелознавства історії Правобережної України”; спільно із Запорізьким національним університетом, Інститутом усної історії ЗНУ проведено Всеукраїнську наукову конференцію “Усна історія в науковому дослідженні”; спільно з Міністерством культури і туризму України, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, Державним комітетом України у справах національностей та релігій, Міжнародним фондом “Відродження”, Всеукраїнською спілкою громадських організацій “Конгрес Ромен України”, Українським культурно-просвітницьким центром “Дружба” проведено Міжнародну циганознавчу науково-практичну конференцію “Роми України: із минулого в майбутнє” (до Ромської Декади Європи 2005-2015); спільно з Національною академією наук України, Міністерством освіти і науки України, Миколаївським державним гуманітарним університетом ім. Петра Могили, Генеральним Консульством Республіки Польща в Одесі, Південно-Східним Науковим Інститутом (м. Перемишль), Інститутом Історії Академії ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова) проведено Науково-практичну конференцію “Україна та Польща на міжнародній арені (кінець ХХ – початок ХХІ століття)”; спільно з Українським геральдичним товариством проведено XVII Міжнародну геральдичну конференцію.

Важливо відзначити, що у 2008 році підписано угоди про співпрацю з Державним комітетом архівів України, Українським інститутом національної пам'яті та Миколаївським державним гуманітарним університетом ім. Петра Могили.

З метою координації археографічної та джерелознавчої роботи на базі Львівського відділення у 2008 р. проведено чергове засідання спеціалістів Інституту та Археографічної комісії, на якому за участю провідних учених-джерелознавців та археографів обговорено проблеми розробки сучасних методик наукової роботи.

Спільно з представниками академічних установ, архівістами, музейними працівниками відповідного профілю, вузівськими грушевськознавцями у жовтні 2008 р. проведено низку заходів з розробки програм подальшого вивчення та популяризації творчої спадщини М. С. Грушевського.

Упродовж 2008 року Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України виступив організатором та співорганізатором кількох наукових конференцій, семінарів, круглих столів. Зокрема, лише на базі львівського відділення ІУАД: у березні – три засідання Історичної Комісії (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення), Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка в Україні), два засідання Комісії спеціальних історичних дисциплін (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення), Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка в Україні), у квітні – засідання Археографічної комісії (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення) Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка в Україні), у травні – XVIII Міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення), Львівський музей історії релігії, Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України), Міжнародна наукова конференція “Україна та Вірменія в історичних взаємозв'язках” (Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення), Український католицький університет, Мічиганський університет (відділення вірменістики), Центр українських досліджень ім. П. Яцика Канадського інституту українських студій), у жовтні – XVII Міжнародна наукова геральдична конференція (Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення), Українське геральдичне товариство. У травні ж, на базі Подільського осередку ІУАД було проведено II Міжнародну наукову конференцію “Проблеми археографії та джерелознавства історії Правобережної України” (Державний архів Хмельницької області, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Хмельницький національний університет, Подільський осередок Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАНУ) На базі Запорізького осередку ІУАД в травні було проведено Всеукраїнську наукову конференцію “Усна історія в науковому дослідженні” (Запорізький національний університет, Інститут усної історії ЗНУ, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАНУ). Спільно з Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, в червні проведено Міжнародну циганознавчу науково-практичну конференцію “Роми України: із минулого в майбутнє” (до Ромської Декади Європи 2005-2015) (Міністерство культури і туризму України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, Державний комітет України у справах національностей та релігій, Міжнародний фонд “Відродження”, Всеукраїнська спілка громадських організацій “Конгрес Ромен України”, Український культурно-просвітницький центр “Дружба”. У вересні, на базі Південного осередку ІУАД, проведено Науково-

практичну конференцію “Україна та Польща на міжнародній арені (кінець ХХ – початок ХХІ століття) (Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України (Південний осередок), Міністерство освіти і науки України, Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили, Генеральне Консульство Республіки Польща в Одесі, Південно-Східний Науковий Інститут (м. Перемишль, Польща), Інститут Історії Академії ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща).

На подальшу перспективу Інститутом створено попередній каталог найважливіших масивів джерел та перспективний план їх видання. Пріоритетне значення має публікація всієї наукової спадщини академіка М. Грушевського, яка складатиме 50-60 томів, а також спадщини М. Драгоманова і Д. Яворницького, що складатиме в обох випадках приблизно по 20 томів. Передбачається розпочати видання спадщини О. Лотоцького. Д. Дорошенка, Є. Чикаленка, І. Огієнка, О. Оглобліна, О. Шульгіна та багатьох видатних учених і діячів культури, у доробку яких міститься багато наукових ідей та фундаментальних положень, що мають надзвичайно актуальне значення для сучасного національно-культурного та державницького відродження країни, а також патріотичного виховання народу, розвитку науки, культури, мистецтва та всіх сфер життєдіяльності України.

Варто передбачити у найближчій перспективі підготовку наступних пофондових археографічних публікацій:

I. Джерела з історії України XVI-XVIII ст.:

Книги судово-адміністративних установ України XVI-XVIII ст.; Архів Коронної канцелярії Речі Посполитої для українських земель (Волинська метрика); Архів Коша Нової Запорозької Січі 1734-1775 рр.; Документи Генеральної військової канцелярії Гетьманщини; Документи полкових та сотенних канцелярій Гетьманщини; Документи канцелярії наказного гетьмана Я. Горленка; Архів Генерального військового суду Гетьманщини; Документи московських приказів до історії України (Посольський, Розрядний, Малоросійський прикази); Архів Малоросійської колегії 1722-1727 рр.; Румянцевський опис Малоросії 1765-1767 рр.; Універсали та листи українських гетьманів та полковників; Архіви канцелярій слобідських козацьких полків; Архіви Білгородської та Воронежської губернських канцелярій.

II. Джерела з історії Південної України останньої чверті XVIII – початку ХХ ст.:

Архів Херсонської губернської креслярні – 3 томи; Документи похідної канцелярії Г. Потьомкіна; Документи Катеринославського та Вознесенського намісницьких правлінь; Архів Азовського та Новоросійського губернських правлінь та губернських канцелярій; Архів Азовського козачого війська та Азовської військової канцелярії; Економічні примітки до Генерального розмежування; Описи Південної України; Документи про адміністративно-територіальний устрій Південної України; Джерела про соціальну структуру населення Південної України; Джерела про економічний розвиток Південної України; Джерела з історії міст Південної України; Джерела з історії Церкви в Південної України.

III. Джерела з історії України XIX – початку ХХ ст.:

Документи канцелярій цивільних та військових губернаторів, а також генерал-губернаторів; Річні звіти генерал-губернатора та губернаторів; Документи губернських жандармських правлінь; Документи міських Дум та управ; Документи судових установ; Документи правлячого Сенату; Документи Міністерства внутрішніх справ Російської імперії; Епістолярна спадщина видатних учених та громадських діячів (В. Антонович, М. Грушевський, М. Драгоманов, Д. Багалій, М. Павлик, П. Куліш, М. Костомаров та ін.).

IV. Джерела з історії національно-визвольних змагань в Україні ХХ ст.

Документи Центральної Ради, Директорії, Гетьманату; Документи місцевих органів влади доби Центральної Ради, УНР, Гетьманату; Документи Організації Українських Націоналістів; Документи Української Повстанської Армії; Документи Уряду УНР в еміграції; Епістолярна спадщина видатних діячів Національно-визвольного руху (С. Єфремов, Є. Чикаленко, А. Ніковський, М. Шаповал та ін.).

Визначені пріоритети не виключають подальшого розвитку теоретичних проблем археографії та джерелознавства, інших дослідних програм і видавничих проектів, які мають велике значення для перспектив вітчизняної науки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Прицак Омелян. Мій шлях історика. // Історіософія та історіографія Михайла Грушевського. – К.-Кембрідж, 1991. – С. 76.
2. Журнал № 10. 10 августа 1918 г. / Протоколи засідань Комісії для вироблення законопроекту про заснування Української Академії наук // Історія академії наук України 1918-1923. Документи і матеріали. – К., 1993. – С. 48.
3. Журнал № 16. 17 августа 1918 г. / Протоколи засідань Комісії для вироблення законопроекту про заснування Української Академії наук // Історія академії наук України 1918-1923. Документи і матеріали. – К., 1993. – С. 51-52.
4. Журнал № 20. 12 сентября 1918 г. / Протоколи засідань Комісії для вироблення законопроекту про заснування Української Академії наук // Історія академії наук України 1918-1923. Документи і матеріали. – К., 1993. – С. 66-67.
5. Перший піврік існування Української Академії наук та начерк її праці до кінця 1919 р. Травень 1919 р. // Історія академії наук України 1918-1923. Документи і матеріали. – К., 1993. – С. 199.
6. Див.: Бутич І.Л. Назрілі питання української радянської археографії // Третя республіканська конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін. – К., 1968. – С. 214.
7. Див.: Українська археографія: сучасний стан та перспективи розвитку. – К., 1988.
8. Сохань Павло. Вступне слово // Матеріали до розробки концепції діяльності Інституту української археографії. До Всеукраїнської наради “Українська археографія сьогодні: проблеми і перспективи”. Київ, 16-18 грудня 1992 р. – К., 1992. – С. 4.

ДОДАТОК

Видання Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України 2008 року (анотований покажчик)

Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів. 1734-1775. Том 5. Реєстр Війська Запорозького Низового 1756 року. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського. Археографічна комісія НАН України. Державний комітет архівів України. Центральний державний історичний архів України, м. Київ/. – К. ЗАТ “ВІПОЛ”, 2008. – 528 с. (42,9 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN (Серія): 966–02–0104–4, ISBN (Т. 5, К., 2008): 978–966–02–4447–4.

У п'ятому томі серійного видання документів Архіву Коша Нової Запорозької Січі опубліковано документи справи 28 фонду 229, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України, м. Київ, а саме: реєстр козаків 38 куренів Війська Запорозького Низового (1756), відомості про кількість старшини та

служителів у Війську, про козаків, які перебували на промислах, про зимівники відомства Кодацької, Самарської, Бугоґардівської та Кальміуської паланок, а також листування Коша з гетьманом К. Розумовським і паланковою старшиною з приводу складання цих документів.

Н. Сурева (упорядник). Джерела з історії Південної України. Т. 6. Степова Україна у Законодавчій комісії 1767 року. – /Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України – Запорізьке відділення, Східний інститут українознавства ім. Ковальських – Запорізька філія/. – Запоріжжя, Поліграфічна дільниця ЗНТН, 2008. – 336 с. (29,4 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–7482–34–2.

Шостий том серії присвячений історії участі населення Степової України у виборах 1767 року та роботі Законодавчої комісії. Вперше в тематичному археографічному виданні зібраний джерельний комплекс, що включає накази та прохання до обраних депутатів від населення регіону, документи щодо перебігу виборів і процедури складання наказів, матеріали діяльності депутатів від Степової України у Законодавчій комісії впродовж 1767–1774 рр. Законодавча комісія часів Катерини II була надзвичайно захоплюючою в історії Російської імперії подією, коли локальні і регіональні спільноти раптом набули історичних голосів та розпочали прямий діалог з імперською владою.

Гадяцька унія 1658 року. – /Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України, Національний університет “Києво-Могилянська академія”, Канадський інститут українських студій/. – К.: Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, 2008. – 342 с. (22,0 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN 978–966–02–4776–5.

Збірник містить наукові праці сучасних учених, присвячені різним аспектам Гадяцької унії 1658 року. Укладена між Гетьманщиною та Річчю Посполитою, ця унія, попри те, що так і залишилася на папері, була знаковим явищем ранньомодерної української історії, та й східноєвропейської також. Гадяч 1658 року був прямою альтернативою Переяславу 1654 року й пропонував зовсім іншу модель існування Гетьманщини та цілком інакший геополітичний порядок у Східній Європі, ніж це передбачала переяславсько-московська система. У збірнику з'ясовуються такі проблеми, як: тексти Гадяцького договору та його ґенеза, Гадяч 1658 у світоглядних імперативах українського козацтва та еліт Речі Посполитої, турецька альтернатива для України в часи Гадяча 1658, Гадяцька угода в українській інтелектуальній традиції, історіографічна спадщина в ділянці дослідження Гадяцької угоди.

Грушевський Михайло Сергійович. Твори: У 50 т. / Редкол.: П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич та ін.; Голов. ред. П. Сохань. – Львів: Видавництво “Світ”, 2002 –

Т. 11: Серія “Літературно-критичні та художні твори: Літературно-критичні праці (1883–1931), “По світу”. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка/. Львів. Видавництво “Світ”, 2008. – 752 с. (63,7 ум. друк. арк.). – Додрук 200 прим. – ISBN 978–966–603–223–5, ISBN 978–966–603–568–7 (т. 11).

Том 11 зібрання праць М. Грушевського у 50-ти томах відкриває серію “Літературно-критичні та художні твори”, до якої увійшли статті, виступи, передмови та рецензії М. Грушевського на літературні теми. Тексти, написані упродовж 1883-

1931 рр., окреслюють читачеві позицію вченого щодо цілої низки літературних явищ і постатей кінця XIX – початку XX ст., визначають його роль у тогочасному літературному процесі. Також у томі опубліковане культурологічне есе “По світу”, в основу якого покладені враження від подорожей найвизначнішими містами Італії.

Грушевський Михайло Сергійович. Твори: У 50 т. / Редкол.: П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич та ін.; Голов. ред. П. Сохань. – Львів: Видавництво “Світ”, 2002 –

Т. 14: Серія “Рецензії та огляди (1888-1897)”. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. Львів. Видавництво “Світ”, 2008. – 391 с. (35,1 ум. друк. арк.). – 5000 прим. – ISBN 978–966–603–223–5, ISBN 978–966–603–592–2 (т. 14)

Том 14 розпочинає нову серію повного зібрання творів М. Грушевського в 50 т. – “Рецензії та огляди”. Видатний історик написав упродовж свого життя близько 700 рецензій, оглядів, бібліографічних заміток на історичну тематику, фактично започаткувавши українську рецензійну школу. Його публікації в цьому науковому жанрі є вагомим внеском в українську історіографію.

Сергій Павленко. “Тиранське поводження росіян”. Різня в Батурині 2 листопада 1708 р. Серія: “Репресії та депортації”. – /Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України/. – К. Надруковано в ОП “Житомирська облдрукарня”, 2008. – 64 с. (3,8 ум. друк. арк.). – 5000 прим. – ISBN 978–966–02–4548–8.

У книжці в науково-популярному стилі розповідається про одну з найтрагічніших сторінок української історії – знищення російським військом гетьманської столиці Батурина 2 листопада 1708 р. Описано перебіг оборони міста від війська О. Меншикова, нелюдську різню, влаштовану росіянами, які в такий спосіб мстилися за те, що І. Мазепа підняв антиросійське повстання за незалежність Української Козацької держави.

Тарас Чухліб. Пилип Орлик. Серія: “Великі українці”. – /Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України/. – К. Надруковано в ОП “Житомирська облдрукарня”, 2008. – 64 с. (3,8 ум. друк. арк.). – 5000 прим. – ISBN 978–966–02–4635–5.

У книзі в науково-популярному форматі розповідається про одного з найвидатніших українських гетьманів, палких поборників незалежної України, одного з авторів першої української Конституції 5 квітня 1710 р. Пилипа Орлика. Простежено його походження, життєвий шлях, політичні погляди, діяльність на посаді гетьмана. Висвітлюються його особисті чесноти, поетичний талант, подвижницька, гідна подиву діяльність в еміграції, спрямована на визволення України з-під московського ярма.

Людмила Іванникова. Вечорниці. А що після них? Серія: “Пан+Панна”. – /Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України/. К. Надруковано в ОП “Житомирська облдрукарня”, 2008. – 72 с. (ум. друк. арк. 4,28). – 5000 прим. – ISBN 978–966–02–4638–8.

У книжці в науково-популярному стилі розповідається про вечорниці як феномен традиційної культури українців. Розглянуто особливості вечорниць у різних регіонах України, функціонування дівочих та парубоцьких громад, стосунки між парубками та дівками на вечорницях та після них, уявлення про дівочу честь та парубоцьку хвацькість.

Володимир Маслійчук. Слобідська Україна. Серія: “Наша земля”. – /Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України/. К. (Надруковано в ОП “Житомирська облдрукарня”), 2008. – 72 с. (3,8 ум. друк. арк.). – 5000 прим. – ISBN 978–966–02–4633–1.

У книзі в науково-популярному стилі йдеться про колонізаційний рух українців на схід у XVII – XVIII ст. й про утворення Слобідської України. З’ясовано умови колонізації краю, простежено особливості заселення Слобожанщини, визначено її межі, описано заснування слобідських міст, сіл, монастирів, специфіку повсякденного життя на цій території, у тому числі міжетнічні контакти українців з росіянами й татарами.

Ігор Скочилиас. Релігія та культура Західної Волині на початку XVIII ст. За матеріалами Володимирського собору 1715 р. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (Львівське відділення), Український католицький університет, Інститут історії Церкви/. – Львів. Друк ТзОВ “Компанія “Манускрипт””, 2008. – 80 с. (5,0 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–02–4707–9.

Дослідження ґрунтуються на аналізі унікального джерела – збірки актів єпархіального собору у Володимирі 13-15 жовтня 1715 р. “Synodus Dioecisana Vladimiriensis”. Поміж іншого вони містять “діяння” й конституції собору, а також устав Володимирської семінарії – найдавнішу збережену програму конфесійналізації богословської освіти у навчальних закладах уніатів. Уперше запропоновано тезу про руське унійне відродження для окреслення тих культурних, соціальних і релігійних процесів, які відбувалися протягом другої половини XVII – початку XVIII ст. в українсько-білоруських землях (у межах Речі Посполитої). Застосування даного концепту відкриває перспективи для ґрунтовнішого перегляду “чорної легенди” минулого України в добу Руїни та порівняльного аналізу соціокультурного розвитку “Унійної Русі-України” й Гетьманату (зокрема, за часів Івана Мазепи). Автор розглядає рішення собору 1715 р. як один із етапів підготовки Заморської реформи 1720 р. і практичну реалізацію українсько-білоруською духовною елітою доволі амбітних і послідовних заходів щодо формулювання релігійної програми Slavia Unita. Одним із її завдань була заміна безпосередньої рецепції латинського канонічного права в його тридентському прочитанні руським партикулярним правом. Такий підхід дає підстави критичніше оцінити вплив Римської Апостольської столиці, місцевої Латинської Церкви та політичних чинників (передовсім Польсько-Литовської держави) на внутрішнє життя Київської митрополії. Матеріали Володимирського та інших єпархіальних соборів також вказують на те, що Унійна Церква доволі успішно намагалася самостійно визначати динаміку еклезіяльних і соціокультурних адаптацій тогочасних русинів (українців і білорусів) до мінливих обставин неспокойного XVIII ст.

Літопис УПА. Нова серія. – Том 11. – Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 – грудень 1943 рр.). Документи. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. Видавництво “Літопис УПА”. Державний комітет архівів України. Центральний державний архів громадських об’єднань України. Галузевий державний архів Служби Безпеки України/. – К., Торонто. Видавництво “Літопис УПА”, 2007. – 848 с. (23,17 ум. друк. арк.). – 3000 прим. – ISBN 978–966–2105–02–5 (Ukraine), ISBN 978–1–897431–01–6 (Canada).

До книги увійшло 353 раніше не опублікованих документів з різних територіальних осередків ОУН(б) і запілля УПА на Волині й Південному Поліссі (Північно-західні українські землі) за серпень 1942 – грудень 1943 рр. Джерела

репрезентують діловодство Крайового проводу, округ, районів ОУН(б) на ПЗУЗ (серпень 1942 – вересень 1943 рр.), а також округ, надрайонів, районів, кущів, підрайонів і станиць запілля УПА на ПЗУЗ (вересень-грудень 1943 р.). Залучені до збірника документи висвітлюють маловідомі в Україні та за її межами героїчні сторінки діяльності українського Руху опору в роки Другої світової війни.

Сильвестр Косов. Патерик. Серія: “Пам’ятки української православної богословської думки XVII ст.”. Т. 2. (Упорядник – протоієрей Юрій Мицик). – / Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. Національний університет “Києво-Могилянська Академія”. Київська Православна Богословська Академія Української Православної Церкви Київського Патріархату/. – К. Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, 2007. – 158 с. (9,53 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–02–4653-9.

Історико-богословський твір сподвижника св. Петра Могили, Сильвестра Косова, київського митрополита у 1647-1657 рр., видатного українського церковного і культурного діяча присвячений стислому викладу житій святих Києво-Печерської Лаври, та історії цієї обителі, містить у собі ряд оригінальних доповнень стосовно історії Лаври, особливо у т. зв. Литовсько-польську добу, богословське обґрунтування вшанування мощів святих. Незаслужено призабутий твір Сильвестра Косова вперше публікується в перекладі українською мовою.

Чернігів у середньовічній та ранньомодерній історії Центрально-Східної Європи: Збірник наукових праць, присвячений 1100-літтю першої літописної згадки про Чернігів. – /Чернігівська міська рада, Інститут археології НАН України, Інститут історії України НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Всеукраїнська спілка краєзнавців/. – Чернігів. Редакційно-видавничий комплекс “Деснянська правда”, 2007. – 672 с. (49,1 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 966–502–341–1.

Збірник містить матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 1100-літтю першої літописної згадки про Чернігів. На підставі маловідомих і нововиявлених документів та матеріалів, значна частина яких уперше запроваджується до наукового обігу, у книзі висвітлено розвиток міста та його округи за доби середньовіччя й ранньомодерного часу у контексті історії Центрально-Східної Європи.

Володимир Мільчев. Запорозці на Військовому Кордоні Австрійської імперії 1785-1790 рр. (дослідження та матеріали). – /Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України – Запорізьке відділення, Східний інститут українознавства ім. Ковальських – Запорізька філія/. Запоріжжя. ПА “Тандем-У”, 2007. – 172 с., іл. (10 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–7482–73–2.

У дослідженні проаналізовано історичні умови, в яких відбулося переселення та перебування частини запорозького козацтва на теренах Військового Кордону Австрійської імперії. Висвітлено політичну, військову та соціальну історію цієї гілки колишніх січовиків. Розглянуто окремі аспекти політики турецького, російського та австрійського урядів по відношенню до запорозців упродовж перших десятиліть після зруйнування Січі.

Надія Іванівна Миронець. Біобібліографічний покажчик. – 2-ге вид., доповн. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К. Поліграфічна дільниця Інституту

української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2008. – 68 с. (4,25 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–02–4720–2.

У покажчику представлені видання, які висвітлюють основні етапи життя, педагогічної та наукової діяльності відомого українського історика доктора історичних наук професора заслуженого працівника народної освіти України Надії Іванівни Миронець.

Надія Миронець. Джерела історичної пам'яті. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К., ЗАТ “ВІПОЛ”, 2008. – 400 с. (32,5 ум. друк. арк.). – 400 прим. – ISBN 978–966–02–4771–0.

У книзі опубліковано наукові та науково-публіцистичні студії, розвідки Н. Миронець, присвячені проблемам українського державотворення, біографістики, джерелознавчого аналізу творів художньої літератури, епістолярію. Подано листи до Н. Миронець відомих учених, читачів, у яких відображена творча лабораторія автора.

Однороженко О.А. Князівська геральдика Волині середини XIV – XVIII століття. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. Харків. Харківське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка, 2008. – 180 с. (11,25 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 966–7409–49–X.

У книзі розглядається геральдика волинських княжих родів руського походження, герботворення князів, які вели свій родовід від Данила Васильковича, князя з Острога, а також гербам різних галузей князів Несвіцьких; окремий розділ монографії присвячено геральдиці княжих родів литовського походження, які мали володіння-князівства у Волинській землі у відповідний період.

Однороженко О.А. Родова геральдика Русо-Влахії (Молдавського господарства) кінця XIV – XVI ст. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – Харків. Харківське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка, 2008. – 156 с. (9,75 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 966–7409–51–1.

Середньовічна геральдика Молдавського господарства являла собою цілісну, доволі розвинуту в художньо-геральдичному плані та самобутню за змістом систему, що спиралася на загальноруські традиції тогочасного герботворення. В родових гербах Русо-Влахії знаходимо переважно ті самі сюжети, які притаманні геральдичному мистецтву українських земель Корони Польської та Великого Князівства Литовського.

Однороженко О.А. Гербовник Вацлава Рулікowsького: Геральдичні виписи. Zbiór notat genealogiczno-heraldycznych Wacława Rulikowskiego Notaty heraldyczne. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – Харків. Харківське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т.Г. Шевченка, 2008. – 96 с. (6,5 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 966–7409–48–X.

Рукописний гербовник Вацлава Рулікowsького зберігається у Відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України. Матеріали гербовника, в першу чергу, стосуються генеалогії родів центрально-українських земель. Гербовник Рулікowsького містить багатий геральдичний матеріал, який у значній мірі спирається на виявлені автором цього рукописного твору сфрагістичні пам'ятки, частина яких є на сьогодні недоступною внаслідок

загибелі відповідних архівних зібрань. Власне геральдичні відомості, які подає цей гербовник, і є предметом нинішньої публікації, що покликана ввести до наукового обігу нові відомості з поля середньовічного та ранньомодерного руського (українського) герботворення, які так ретельно зібрав Вацлав Руліковський.

Сінкевич Євген Григорович: біобібліографічний покажчик. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К.–Херсон: ТОВ Айлант, 2008. – 42 с. (2,5 ум. друк. арк.). – 100 прим. – ISBN 978–966–02–4602–7.

У покажчику висвітлюються основні етапи життя, педагогічної, наукової та науково-організаційної діяльності українського історика, знаного в Україні й за її межами фахівця з історії міжнародних зв'язків України, країн Центральної та Південно-Східної Європи, історіографа, джерелознавця, дослідника регіональної історії та історії народного господарства, випускового редактора збірника наукових праць “Південний архів. Історичні науки”, голови Південного осередку Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, кандидата історичних наук, доцента Євгена Григоровича Сінкевича.

Усна історія в науковому дослідженні. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. – /Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Інститут усної історії Запорізького національного університету. Запорізьке наукове товариство імені Я. Новицького/. – Запоріжжя: Тандем-У, 2008. – 258 с. (16,13 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–7089–49–5.

Видання “Усна історія в науковому дослідженні. Матеріали всеукраїнської наукової конференції” містить доповіді та повідомлення учасників Всеукраїнської наукової конференції, присвяченій теоретичним проблемам усної історії, яка відбулася в Запоріжжі 23-24 травня 2008 року.

Усна історія: теорія і практика /Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. Інститут усної історії Запорізького національного університету. Східний інститут українознавства ім. Ковальських – Запорізька філія/. – Запоріжжя: Тандем-У, 2008. – 100 с. (6,25 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–7089–49–3.

Усна історія є вагомим чинником історичного буття, значущим елементом відносин – побутових, економічних, суспільних і, що головне, – визначальним механізмом передачі історичної пам'яті та, як наслідок, – елементом ідентичності тієї чи іншої суспільної, соціальної, етнічної групи. До Збірки “Усна історія: теорія і практика” увійшли статті українських учених з теоретичних, методологічних та практичних проблем вивчення усної історії України.

Усна історія Степової України. Запорізький край. Т. 1. – /Національна академія наук України, Запорізька обласна рада, Запорізька обласна державна адміністрація, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Інститут усної історії Запорізького національного університету, Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Запорізьке обласне Товариство охорони пам'яток історії та культури, Національний заповідник “Хортиця”/. – Запоріжжя. Видавництво ПП “АА Тандем”, 2008. – 516 с. (52,1 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN 978–966–488–005–0, ISBN 978–966–488–006–7 (Кн. 1).

Усна історія Запорізького краю репрезентує перший том великого циклу Усної історії Степової України, яка була записана експедиціями Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького, Запорізьким відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та Інститутом

усної історії Запорізького національного університету впродовж 1999-2007 років. Важливість і унікальність видання полягає в тому, що усна історія є вагомим чинником історичного буття, значущим елементом відносин – побутових, економічних, суспільних і, що головне, – визначальним механізмом передачі історичної пам'яті та, як наслідок, – елементом ідентичності тієї чи іншої суспільної, соціальної, етнічної групи.

Усна історія Степової України. Запорізький край. Т. 2. – /Національна академія наук України, Запорізька обласна рада, Запорізька обласна державна адміністрація, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Інститут усної історії Запорізького національного університету, Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Запорізьке обласне Товариство охорони пам'яток історії та культури, Національний заповідник “Хортиця”/. – Запоріжжя. Видавництво ПП “АА Тандем”, 2008. – 512 с. (28,44 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN 978–966–488–005–0, ISBN 978–966–488–009–8 (Т. 2).

Усна історія Запорізького краю репрезентує початок великого циклу Усної історії Степової України, яка була записана експедиціями Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького, Запорізьким відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та Інститутом усної історії Запорізького національного університету впродовж 1999-2007 років. Важливість і унікальність видання полягає в тому, що усна історія є вагомим чинником історичного буття, значущим елементом відносин – побутових, економічних, суспільних і, що головне, – визначальним механізмом передачі історичної пам'яті та, як наслідок, – елементом ідентичності тієї чи іншої суспільної, соціальної, етнічної групи.

Усна історія Степової України. Запорізький край. Т. 3. – /Національна академія наук України, Запорізька обласна рада, Запорізька обласна державна адміністрація, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Інститут усної історії Запорізького національного університету, Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Запорізьке обласне Товариство охорони пам'яток історії та культури, Національний заповідник “Хортиця”/. – Запоріжжя. Видавництво ПП “АА Тандем”, 2008. – 492 с. (30,00 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN 978–966–488–005–0, ISBN 978–966–488–010–4 (Т. 3)

Усна історія Запорізького краю репрезентує початок великого циклу Усної історії Степової України, яка була записана експедиціями Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького, Запорізьким відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та Інститутом усної історії Запорізького національного університету впродовж 1999-2007 років. Важливість і унікальність видання полягає в тому, що усна історія є вагомим чинником історичного буття, значущим елементом відносин – побутових, економічних, суспільних і, що головне, – визначальним механізмом передачі історичної пам'яті та, як наслідок, – елементом ідентичності тієї чи іншої суспільної, соціальної, етнічної групи.

Є. Чикаленко і П. Стебницький. Листування. 1901-1922 роки. /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. К.: ТОВ “Темпора”, 2008. – 628 с. (57,24 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN 978–966–8201–41–7.

У виданні на основі архівних матеріалів уперше публікується взаємне листування відомих подвижників української справи початку ХХ ст. Євгена Чикаленка (1861-1929) та Петра Стебницького (1862-1923) впродовж 1901-1922 рр.

У представленому корпусі документів переплелися різноманітні теми і сюжети: від громадсько-політичних, культурних, видавничих до особистих. Листи розкривають не лише зміст і характер українського руху, а й активну участь у ньому обох авторів, які, перебуваючи в Петербурзі (П. Стебницький) та в Україні (Є. Чикаленко), наполегливо й цілеспрямовано працювали над відродженням української преси та книговидання.

Маргарита Шамрай. Альдини в бібліотеках України: Каталог – /Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського/. – К. Друкарня видавничого дому “Академперіодика”, 2008. – 144 с. (12,35 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978-966-360-093-2.

Каталог альдин є науковим описом наявних у бібліотеках України примірників видань відомого італійського друкаря, вченого і гуманіста Альда Пія Мануція та його нащадків. У Венеції в 1494 році розпочала діяльність його друкарня, книги якої зажили собі світової слави завдяки друкарській довершеності та високому історико-філологічному рівню підготовки античних текстів до видання. Всього у каталозі представлено описи 140 видань друкарні Альдів; примірників, з урахуванням дублетів чи окремих томів, – 190. Завдяки вивченню провенієнцій, залишених у стародруках колишніми власниками книжок, науковий опис раритетів XV-XVI ст. дозволяє прослідкувати міграцію зарубіжних видань в Україні в різні часи.

Олександр Бєлов, Георгій Шаповалов. Український тризуб: історія дослідження та історичний реконструкт. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. – Запоріжжя. Видавництво “Дике поле”, 2008. – 264 с.+іл. (16,5 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978-966-2994-23-0.

У монографії досліджується історія вивчення українського тризуба у XIX – на початку XXI століття. Показано спроби багатьох авторів довести його походження та їх намагання зрозуміти значення цього знаку. Доведено походження сучасного Державного герба України від поєднання двох прадавніх язичеських та християнських символів – хреста та якоря, що означають віру та надію на спасіння.

Еліта Слобідської України. Списки козацької старшини 60-х років XVIII століття. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Національний університет “Києво-Могилянська академія”/. – Харків. Харківський приватний музей міської садиби “Райдер”, 2008. – 496 с. (57,66 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 978-966-8246-86-9.

До видання увійшли найважливіші обліково-статистичні джерела з історії Слобідської України 60-х рр. XVIII ст. Документи було підготовлено напередодні брутального скасування Росією козацького устрою краю та в перші роки після цих переломних подій в історії Слобожанщини. Джерела містять унікальні відомості про слобідську козацьку старшину, дозволяють з’ясувати її персональний склад, кількісні й вікові характеристики, прослідкувати родинні зв’язки, походження, дослідити особливості світогляду тогочасної верхівки Слобожанщини. Суттєвою є можливість взаємної верифікації й доповнення джерел. Усі документи друкуються вперше.

Дмитро Яворницький. Твори у 20 томах. – Т. 3. Книга 1. Серія “Історія, краєзнавство, археологія”. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського/. – Запоріжжя: Видавництво “Тандем-У”, 2008. – 496 с. (31,0 ум. друк. арк.). – 1000 прим. – ISBN 966-7482-30-8, ISBN 978-966-7482-95-4 (Т. 3-1).

До тому, який виходить у рамках серії “Історія, краєзнавство, археологія”, увійшла археографічна публікація Дмитра Яворницького “Джерела до історії запорозьких козаків”.

Український голокост 1932-1933: Свідчення тих, хто вижив. Т. 5. – / Національний університет “Києво-Могилянська академія”, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Канадський інститут українських студій Альбертського університету (Едмонтон), Українсько-канадський дослідно-документаційний центр (Торонто)/. К. Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 322 с. (20,25 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 978–966–518–452.

У книзі вміщено свідчення тих, хто пережив одну з найжахливіших трагедій в історії людства – штучний голодомор-геноцид 1932-1933 рр., спрямований на винищення українського народу. Спогади, зібрані впродовж багатьох років, доповнені документальними матеріалами, дають змогу побачити дію страхітливого механізму знищення українського селянства, відновити замовчувані досі сторінки вітчизняної історії.

Український голокост 1932-1933: Свідчення тих, хто вижив. Т. 6. – /Національний університет “Києво-Могилянська академія”, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Українсько-канадський дослідно-документаційний центр (Торонто)/. – К. Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 690 с. (43,25 ум. друк. арк.). – 1600 прим. – ISBN 978–966–518–454–6.

У книзі вміщено свідчення тих, хто пережив одну з найжахливіших трагедій в історії людства – штучний голодомор-геноцид 1932-1933 рр., спрямований на винищення українського народу. Спогади, зібрані впродовж багатьох років, доповнені документальними матеріалами та свідченнями про голодомор 1946-1947 рр., дають змогу побачити дію страхітливого механізму знищення українського селянства, відновити замовчувані досі сторінки вітчизняної історії.

Новицький Я. Твори в 5-ти томах. Т. 2. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Інститут історії України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Запорізький національний університет, Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького/. – Запоріжжя. Видавництво ПП “АА Тандем”, 2008. – 510 с., 16 с. іл. (32,0 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 978–966–488–000–5, ISBN 978–966–488–002–9 (Т. 2).

Другий том зібрання творів видатного етнографа, фольклориста та краєзнавця Я. П. Новицького містить історичні перекази, легенди та розповіді старих мешканців Запорізького краю – прямих нащадків запорожців про запорізьких козаків, їхні традиції та звичаї, запорозькі та гайдамацькі кладі; байраки, урочища, річки, міста та слободи Запоріжжя, флору та фауну степового краю впродовж XVIII – початку XX століття; замовляння, міфологічні легенди, релігійно-легендарні оповідання та демонологію Степової України. Том містить фактично всі, відомі на сьогодні, фольклорні записи Я. П. Новицького, записані ним у 70-х роках XIX – на початку XX століття на Запоріжжі.

Н.Д. Полонська-Василенко: покажчик документальних матеріалів в архівах України. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Запорізьке Наукове товариство ім. Я. Но-

вицького, Інститут усної історії ЗНУ/. – Київ-Запоріжжя. Видавництво “Тандем У”, 2008. – 366 с. (11,4 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–7482–90–9.

Науковому загалу представлено систематизований документальний комплекс спадщини Наталі Дмитрівни Полонської-Василенко, що зберігається у вітчизняних архівних фондах. Дослідження доповнює бібліографічний покажчик праць історика, а також перелік основних праць про життя і наукові студії українського науковця.

Себта Т.М. Методичні рекомендації до видання іншомовних писемних джерел XIX – початку XXI ст. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К. Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, 2008. – 76 с. (4,42 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–02–4864–9.

На основі великого кола науково-методичної літератури з археографії та теоретичного і практичного доробку сучасних українських та іноземних учених розроблено у вигляді методичних рекомендацій правила видання іншомовних писемних джерел XIX – поч. XXI ст., які охопили майже всі сторони роботи археографа, пов'язаної з публікацією іншомовних документів. У методичних рекомендаціях розглянуто питання типів, видів, форм і способів видання іншомовних документів; висвітлено завдання, які стоять на етапі виявлення і відбору документів; поглиблено існуючі правила передачі тексту іншомовних документів XIX – початку XXI ст.; розкрито особливості перекладу та окреслено вимоги до складу науково-довідкового апарату. До методичних рекомендацій додається проект правил передачі українською мовою німецькомовних власних назв і неперекладних термінів.

Дипломатія УНР та Української Держави в документах і спогадах сучасників. Том 2. – /Міністерство закордонних справ України, Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К., Видавництво “Український письменник”, 2008. – 380 с. (20,8 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 966–579–242–3, ISBN 966–579–244–X (том 2).

До збірника увійшли документи щодо діяльності Міністерства закордонних справ УНР, Української Держави, українських дипломатичних представництв, представництв іноземних держав в Україні 1917-1923 рр. Представлено також спогади сучасників, здебільшого політиків, професійних дипломатів, які були опубліковані у 20-30-ті роки ХХ ст., але залишаються маловідомими в Україні: О. Лотоцького, М. Ґалаґана, А. Марґоліна, Є. Онацького, В. Винниченко, Ф. Матушевського та ін.

Батуринська старовина. Збірник наукових праць, присвячений 300-річчю Батуринської трагедії. – /Інститут історії України НАН України, Інститут археології НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Канадський Інститут українських студій, Торонтський університет, Наукове товариство ім. Шевченка в Америці/. – К. Видавництво ім. Олени Теліги, 2008. – 480 с; іл. (41,28 ум. друк. арк.). – 1600 прим. – ISBN 978–966–355–023–7.

Збірник наукових праць “Батуринська старовина”, присвячений 300-річчю трагічної загибелі гетьманської столиці, містить студії дослідників з України, Канади, Росії, Швеції та Італії. На підставі нововиявлених та маловідомих документів і матеріалів, зокрема, археологічних артефактів, значна частина яких уперше запроваджується до наукового обігу, у книзі висвітлено розвиток Батурина за ранньомодерної доби в контексті історії Української козацької держави.

Поділля та Південно-Східна Волинь у перші роки радянської влади (у документах та матеріалах). – /Державний архів Хмельницької області, Хмель-

ницький національний університет, Подільський осередок Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – Хмельницький. Віддруковано в редакційно-видавничому центрі ХНУ, 2008. – 251 с. (14,7 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–330–046–9.

У виданні опубліковані документи та матеріали фондів повітових виконавчих комітетів Державного архіву в Хмельницькій області з лютого 1921 р. до лютого 1923 р. Міститься різнобічна інформація про край на початку радянського періоду в житті Поділля та Південно-Східної Волині.

Доля старообрядства в ХХ – на початку ХХІ ст.: історія та сучасність. Збірник наукових праць та матеріалів. Вип. 2. – /Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Музей історії та культури старообрядства України/. К. ЗАТ “ВІПОЛ”, 2008. – 336 с. (21,0 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 978-966-02-5005-5.

Другий випуск Щорічника включає в себе дослідження, матеріали та повідомлення, які стосуються актуальних проблем сучасності російського старообрядства, історії та культурного надбання старообрядців України та Росії. Публікуються джерела з історії старообрядства ХХ ст., що були виявлені у ході польових робіт ученими та учнями шкіл.

Галицька митрополія 1303-1807-2007. Статті і матеріали. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Львівське відділення. Видавництво “Логос”. Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею Історії релігії/. – Львів. Видавництво “Логос”, 2008. – 152 с. (21,2 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–7379–77–9.

Уміщені у збірнику наукові статті охоплюють широке коло дискусійних питань з історії виникнення, становлення та функціонування Галицької митрополії. Розглядається також діяльність окремих єпископів і митрополитів та розвиток сакрального мистецтва.

Гречило А. Сучасні символи областей України. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – К., Львів, 2008. – 48 с.+ VIII с. (3,69 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–02–3782–0.

Видання присвячене проблемам розвитку сучасних гербів і прапорів адміністративно-територіальних областей України та автономної республіки Крим, подається інформація про затвердження офіційних символів, їх зміст і описи, вказується на недоліки, допущені при прийнятті цих атрибутів.

Папуга Я.Б. Західна Україна і Голодомор 1932-1933 років: Морально-політична і матеріальна допомога постраждалим. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Львівське відділення; Видавництво: Астролябія/. – Львів. Видавництво: Астролябія, 2008. – 240 с. (15,0 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN – 978–966–8657–36–8.

У монографії досліджується суспільна реакція українців Польщі на Голодомор 1932-1933 років. Проаналізовано розповсюдження інформації про національну трагедію поза межами СРСР, заходи порятунку постраждалих та акцію протесту супроти насильницької політики сталінського режиму. Увагу приділено діяльності західноукраїнських громадсько-політичних організацій і проявам масового руху на місцях.

Ю.І. Головка (упорядник). Азовські порти в зовнішній торгівлі 1777-1782 років. (рапорти азовського губернатора В. Черткова). – /Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Запорізький національний університет/. – Запоріжжя. Тандем-У, 2008. – 84 с. (5,25 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN – 978–966–7482–91–6.

Науковому загалу представлено систематизований документальний комплекс звітної документації азовського губернатора В. О. Черткова генерал-губернатору Г.О. Потьомкіну стосовно кораблів, які прибули з іноземними товарами до азовських портів Керчі та Таганрогу в період з 1777 до 1782 року.

Кончин Д. Рассказ о своей жизни... – /Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Запорізький національний університет/. – Запоріжжя. Друкарська дільниця Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького, 2008. – 272 с. (17,0 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN – 966–599–271–X.

Широкому загалу пропонуються спогади селянина села Більманка Куйбишевського району Запорізької області Данила Коншина. Написані в 60-х роках ХХ ст. на основі розповідей батьків та власних спостережень вони охоплюють період з початку ХІХ ст. до кінця 50-х років ХХ ст. Перед читачем постає яскрава картина заселення Степової України; побут та повсякденне життя переселенців; турботи та клопоти селянина степового краю. Водночас маємо яскраві сторінки Першої та Другої світових війн. Перед читачем постають доволі неоднозначні події колективізації сільського господарства, які висвітлюються незаможним селянином.

Іваннікова Л. Фольклористика Півдня України: сторінки історії. – / Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського; Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького; Східний інститут ім. Ковальських – Запорізька філія/. – Запоріжжя: Надруковано в друкарській дільниці Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького, 2008. – 292 с. (18,25 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN – 978–966–02–4437–1.

Ця книга – спроба написання історії фольклористики та етнографії Південної України, території, яка й досі вважається малодослідженою. Автор висвітлює процес розвитку науки в регіоні, подає періодизацію історії фольклористики, виділяє найвидатніші постаті збирачів, видавців та дослідників фольклорно-етнографічного матеріалу.

Український археографічний щорічник. Нова серія. Випуск 12. Український археографічний збірник. Том 15. – /Національна академія наук України. Археографічна комісія, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. Археографічна комісія/. – К. Віддруковано у книжковій друкарні ТОВ “Друкарня “Бізнесполіграф””, 2007. – 864 с. (78,4 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISBN 966–02–0552–X, ISBN 978–966–02–4622–5.

Статті й матеріали збірника “Український археографічний щорічник” (вип. 12) присвячено різноманітним проблемам української історії ХVІ-ХХ ст. Публікації з археографії та джерелознавства висвітлюють питання історії періоду Хмельниччини, національно-визвольної боротьби українського народу 1940-х - 1950-х рр. та ін. Окреме місце відведено оглядові україніки в бібліотеках та архівах Канади й Гарварду, а також статтям з геральдики та сфрагістики. У рубриці “Публікації джерел” запроваджуються документи з історії Володимирського Бродського суду ХVІІ ст., листи запорожців до Івана Мазепи, джерела з історії Нової Січі, багате листування українських діячів ХІХ-ХХ ст. та ін. Уперше публікуються щоденники

історика Івана Крип'якевича (1903-1904) та сподвижника Михайла Грушевського, видавця та громадського діяча Юрія Тищенка-Сірого (1919-1924). Збірник завершується добіркою рецензій та оглядів наукової літератури, нотатками у рубриці "Miscellanea" і некрологами.

Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. 2008 р. – Кн. 1,2. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Львівське відділення. Видавництво "Логос". Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею Історії релігії; Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України/. – Львів. Видавництво "Логос", 2008. – 880 с. + 824 с. (54,6 + 50,6 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–7379–91–4.

Уміщені у збірнику наукові праці охоплюють широке коло питань з історії релігій в Україні з дохристиянських часів і до сьогодні. Зокрема, розглядаються теми про вірування слов'ян і висвітлення археологічних досліджень у вивченні поховального обряду на терені Давньоруської держави, християнізація Русі-України, історія християнських конфесій в Україні, включаючи східні релігії, а також досліджується збереження духовного і культурного надбання та впливи християнства, розвиток сакрального мистецтва. Не залишилися поза увагою актуальні проблеми сучасного релігійного становища в державі.

Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. Том 15. – / Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К. Друк СПД Бичківський В. М., 2008. – 568 с. (35,5 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–02–3570–4 (серія), ISBN 978–966–02–4789–5 (Т. 15).

П'ятнадцятий том "Наукових записок" Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України містить тематичну добірку статей / доповідей, підготовлених учасниками Міжнародної циганознавчої (ромознавчої) науково-практичної конференції "Роми України: із минулого в майбутнє".

Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. Том 16. – / Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського/. – К., 2008. – 460 с. (28,75 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 966–02–3570–4 (серія), ISBN 978–966–02–5046–8 (Т. 16).

Шістнадцятий том "Наукових записок" Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України містить статті, розвідки, археографічні публікації, історіографічні нариси та рецензії, підготовлені аспірантами та молодими вченими.

Просемінарій. Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури. Випуск 7. До ювілею професора Василя Іринарховича Ульяновського. – /Київський Національний університет імені Тараса Шевченка (історичний факультет), Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник/. К.: Підготовлено до друку та надруковано в друкарні ПП Мошака М.І., 2008. – 576 с. (36,0 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–8846–19–9.

Сьомий випуск Просемінарію присвячений 50-річчю від дня народження Василя Іринарховича Ульяновського – доктора історичних наук, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, керівника наукового семінару для студентів та аспірантів. Збірник містить статті учасників Просемінарію, присвячені проблемам історії українського середньовіччя і ранньомодерної доби, історії Церкви, джерелознавства, окремим питанням освіти і культури.

Скарбниця української культури: Збірник наукових праць. – Вип. 9 (Спецвипуск 1). Черченко О.Є.; Археологічна колекція Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського (1896-1948 рр.). – /Управління культури і туризму Чернігівської обласної державної адміністрації, Чернігівський історичний музей імені В.В. Тарновського, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України/. Чернігів. Чернігівський державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2007. – 136 с.: іл. (15,7 ум. друк. арк.). – 250 прим. – ISSN 1996–1502.

У дев'ятому випуску вміщена праця О.Є. Черченко, присвячена історії формування археологічної колекції Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського від заснування музею до 1948 р. Монографія написана на основі дисертації на ступінь кандидата історичних наук, яку авторка захистила в 2004 р.

Скарбниця української культури: Збірник наукових праць. – Вип. 10. – /Управління культури і туризму Чернігівської обласної державної адміністрації, Чернігівський історичний музей імені В.В. Тарновського, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України Чернігівське відділення/. – Чернігів. Чернігівський державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2007–2008. – 204 с. (23,9 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISSN 1996–1502.

У десятому випуску збірника вміщені каталоги музейних колекцій, статті, присвячені окремим пам'яткам і збіркам, матеріали з історії музею, краєзнавства, біографістики, тематичний та іменний (авторів) покажчик публікацій, оприлюднених у 1-10 випусках “Скарбниці”. В окрему рубрику виділені повідомлення, виголошені в 2006 році на музейних читаннях “Героїв слава не згасне” з нагоди 65-річчя початку Великої Вітчизняної війни.

Сіверянський архів. Науковий щорічник. Випуск 1. – /Державний архів Чернігівської області, Чернігівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка/. – Ніжин. ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2007. – 104 с. (8,5 ум. друк. арк.). – 300 прим. – ISBN 978–966–340–264–2.

Перший випуск наукового щорічника “Сіверянський архів” присвячено 110-річчю від дня заснування Чернігівської вченої архівної комісії. Вміщені у книзі статті та розвідки висвітлюють доробок і діяльність цієї наукової інституції у контексті вітчизняного історіографічного процесу другої половини XIX – початку XX ст.

Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. Випуск VI. – /Українське геральдичне товариство, Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Львівський національний університет імені Івана Франка/. – Львів, 2007. – 160 с. (22,56 ум. друк. арк.). – 200 прим. – ISBN 978–966–02–4713–0 (серія), ISBN 978–966–02–4714–7 (вип. 6).

Шостий випуск видання присвячений проблемам генеалогії, просопографії, біографістики, родової геральдики та сфрагістики.

Реєстр особових гербів Українського геральдичного товариства. Вип. 7. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – Львів, 2008. – 20 с. (2,0 ум. друк. арк.). – 300 прим.

Реєстр особових гербів Українського геральдичного товариства. Вип. 8. – /Національна академія наук України. Інститут української археографії та

джерелознавства імені М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – Львів, 2008. – 20 с. (2,0 ум. друк. арк.). – 300 прим.

Реєстр особових гербів Українського геральдичного товариства. Вип. 9. – / Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – Львів, 2008. – 20 с. (2,0 ум. друк. арк.). – 300 прим.

Реєстр особових гербів Українського геральдичного товариства. Вип. 10. – / Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – Львів, 2008. – 20 с. (2,0 ум. друк. арк.). – 300 прим.

Реєстр містить сучасні особові герби.

Середенко Юлія Василівна. Творча спадщина А.В. Ніковського як джерело дослідження громадсько-політичного та культурного життя України першої третини ХХ ст. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук / Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. – К., 2008. – 20 с. (1,0 ум. друк. арк.) – 100 прим.

Валігурська Ірина Юріївна. Реставрація династичної форми правління в країнах Європи в XVII-XX століттях як соціально-політична та історіософська проблема. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук / Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2008. – 20 с. (1,0 ум. друк. арк.) – 100 прим.

Тарасенко Інна Юріївна. “Wojna domowa” польського хроніста С. Твардовського як історичне джерело та пам'ятка історичної думки. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук / Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. – К., 2008. – 20 с. (1,0 ум. друк. арк.) – 100 прим.

Левикін Володимир Валерійович. Німецькі військовополонені в радянських таборах: гуманітарний аспект (1941-1955 рр.). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук / Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2008. – 20 с. (1,0 ум. друк. арк.) – 100 прим.

Гедін Максим Сергійович. Громадська, педагогічна та наукова діяльність історика Я.М. Шульгіна. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук / Поліграфічна дільниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2008. – 18 с. (1,0 ум. друк. арк.) – 100 прим.

“Сіверянський літопис”. Всеукраїнський науковий журнал. № 1 (79) (січень-лютий). – /Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права МНТУ, Ніжинський державний педагогічний університет ім. М.В. Гоголя/. – Чернігів. Поліграфічна база редакційно-видавничого комплексу “Деснянська правда”, 2008. – 192 с. (24,0 ум. друк. арк.). – 800 прим.

“Сіверянський літопис”. Всеукраїнський науковий журнал. № 2 (80) (березень-квітень). – /Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права МНТУ, Ніжинський державний педагогічний університет ім. М.В. Гоголя/. – Чернігів. Поліграфічна база редакційно-видавничого комплексу “Деснянська правда”, 2008. – 184 с. (24,0 ум. друк. арк.). – 800 прим.

“Сіверянський літопис”. Всеукраїнський науковий журнал. № 3 (81) (травень-червень). – /Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права МНТУ, Ніжинський державний педагогічний університет ім. М.В. Гоголя/. – Чернігів. Поліграфічна база редакційно-видавничого комплексу “Деснянська правда”, 2008. – 232 с. (24,0 ум. друк. арк.). – 800 прим.

“Сіверянський літопис”. Всеукраїнський науковий журнал. № 4 (82) (липень-серпень). – /Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права МНТУ, Ніжинський державний педагогічний університет ім. М.В. Гоголя/. – Чернігів. Поліграфічна база редакційно-видавничого комплексу “Деснянська правда”, 2008. – 192 с. (12,0 ум. друк. арк.). – 800 прим.

“Сіверянський літопис”. Всеукраїнський науковий журнал. № 5 (83) (вересень-жовтень). – /Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права МНТУ, Ніжинський державний педагогічний університет ім. М.В. Гоголя/. – Чернігів. Поліграфічна база редакційно-видавничого комплексу “Деснянська правда”, 2008. – 172 с. (12,0 ум. друк. арк.). – 800 прим.

Журнал видається за наукового сприяння Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

“Південний архів. Історичні науки”. Збірник наукових праць. Випуск XXVII. / Херсонський державний університет/. – Херсон. Видавництво ХДУ, 2008. — 262 с. (30,23 ум. друк. арк.). – 300 прим.

Друкується за наукового сприяння Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. Випуск XXVII здійснено на пошану професора Євгена Григоровича Сінкевича з нагоди 50-річного ювілею.

“Південний архів. Історичні науки”. Збірник наукових праць. Випуск XXVIII-XXIX. – /Херсонський державний університет/. – Херсон. Видавництво ХДУ, 2008. – 432 с. (49,68 ум. друк. арк.). – 300 прим.

Друкується за наукового сприяння Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. Випуск XXVIII-XXIX здійснено на пошану професора Василя Миколайовича Дарієнка з нагоди 80-річного ювілею.

Журнал “Знак”. (Вісник українського геральдичного товариства). № 44. – / Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України/. – Львів, червень 2008. – 12 с. (5,0 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISSN 1998–1654.

Журнал “Знак” (Вісник українського геральдичного товариства. № 45. – / Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерело-

знавства імені М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – Львів., 2008. – 12 с. (5 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISSN 1998–1651.

Журнал “Знак” (Вісник українського геральдичного товариства. № 46. – / Національна академія наук України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, Львівське відділення. Українське геральдичне товариство/. – Львів. 2008. – 12 с. (5 ум. друк. арк.). – 500 прим. – ISSN 1998–1652.

Вісник видається Українським геральдичним товариством за сприяння Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства Національної академії наук України та містить статті, присвячені геральдиці, сфрагістиці, емблематиці, джерелознавству та ін.